

NAMN ATT MINNAS

HANS RUDBERG

En av de inte blott olustigaste utan också farligaste följderna av den stagnation och apati, som det socialdemokratiska maktmonopolet börjat framkalla i vårt samhällsliv, är vad man skulle kunna kalla näringslivets politiska fanflykt. Under åren närmast efter kriget, då den socialdemokratiska skördetiden proklamerades och hotet av en aktiv socialiseringspolitik syntes överhängande, stod näringslivets representanter — visserligen långt ifrån som en man, men åtminstone tämligen talrikt — på oppositionens sida. I och med att den ena chansen efter den andra att bryta enpartiväldet gått till spillo eller försumrats har läget blivit ett annat. Numera präglas näringslivets attityd i stor utsträckning av defeatism eller kollaborationism. Antingen vänder man ryggen åt politiken som åt en förlorad sak eller också samarbetar man direkt med regeringen för att göra det bästa möjliga av situationen genom att kompromissa sig till fördelar för det egna företaget eller den egna branschen. Om någon framtid för den borgerliga oppositionen tycks man på många håll ha givit upp hoppet; man resignerar inför tanken på ett socialdemokratiskt maktinnehav under överskådlig framtid och inrättar sig realpolitiskt där efter.

I betraktande av hur oppositionspartierna genom bristande förmåga eller vilja att samarbeta vanskött sin uppgift, kan denna attityd från näringslivets sida knappast förvåna — alla tänkande människor vet ju att en

splittrad opposition är dömd till maktlöshet. Men även om näringslivets hållning alltså kan förklaras, kan den knappast försvaras, eftersom den på längre sikt innebär att näringslivet kapitulerar inför smysocialiseringen och gör sig berett att inkorporeras i det statskapitalistiska kollektivsamhället. Att så många av våra yngre företagsledare tycks ha givit upp kampen mot denna samhällsform är för den svenska demokratins framtid lika ödesdigert som oppositionens svaghet och splittring.

Men det finns, dessbättre, undantag och ett av dem bär namnet Hans Rudberg. Han har nämligen inte givit upp kampen, utan har tvärtom kurage nog att försöka ge den nytt liv och ny mening genom att mana näringslivet att besinna sitt ansvar och oppositionen sitt och genom att framlägga ett program för samarbete såväl inom oppositionen som mellan oppositionen och näringslivet. Detta program återfinns i en nytkommen liten bok som heter »Politik och vetande» (Medborgarskolans förlag, 10: —) och som är en av de mest ambitiösa och stimulerande politiska debattskrifter, som på länge publicerats här i landet. Hans Rudberg är inte bara företagsledare utan förenar dessutom i sin person en skolad vetenskapsman och en praktisk politiker — med någon övervikt för vetenskapsmannen, vilket torde förklara titeln på hans bok. Den grundläggande teoretiska utredning om politik och vetande, som inleder boken, vittnar kanske om att för-

fattaren hyser en viss övertro på den vetenskapliga metodikens möjligheter att påverka det politiska handlandet. Ja han synes t. o. m. snudda vid den inte blott orealistiska utan direkt farliga tanken att man skulle kunna så att säga vetenskapligt fastställa en »riktig» politik, ett gammalt teknokratiskt hugskott, som kan få de mest olyckliga konsekvenser.

Detta är dock på intet sätt det väsentliga i boken. Det väsentliga är i stället hans klara och skarpa analys av den svenska demokratins fortskridande förfall, av oppositionens förfuskade möjligheter och onödiga splittring, av näringslivets bristande ansvarskänsla och framför allt de konkreta förslag han framlägger till en samlande oppositionspolitik med näringslivets aktiva stöd. Hans bok bör komma som ett glatt budskap för alla de många anhängare av en borgerlig samling, som här finner den frimodiga och förtröstansfulla programförklaring de väntat på, och som ett varningens och maningens ord till oppositionspartiernas och näringslivets ledare.

Vem är då författaren, denne i sanning ovanlige unge företagsledare som genom sin idealitet, sin ansvarskänsla och sin vilja att aktivt arbeta för en politisk strömkantring borde stå som en förebild för många av sina kolleger inom näringslivet? Han är född 1913 och son till en sjöofficer, som småningom tog avsked för att ägna sig åt familjeföretaget Järnförädling i Hälleforsnäs. Han tog studenten i Djursholm och ägnade sig därefter — något motvilligt — att gå igenom Teknis; hans håg stod egentligen till matematiken. Efter civilingenjörsexamen 1937 började han också studera matematik vid Stockholms Högskola. Han blev fil. lic. år 1941 och samtidigt lärare i matematik vid Högskolan i vilken befattning han kvarstod i fyra år. Som

lärare gjorde han sig mycket omtyckt genom sin ovanliga förmåga att väcka intresse för sitt ämne, sin rörliga fantasi och sin benägenhet för att ställa djärva hypoteser. Vid sidan av sysslade han med studentpolitik och grundade ett närmast radikalliberalt studentparti.

År 1945 kallade familjeföretaget och han blev direktörsassistent i Järnförädling för att tre år senare avancera till v. verkställande direktör. Efter ytterligare nio år efterträdde han sin far som bolagets verkställande direktör. Men sitt vetenskapliga intresse hade han inte släppt: för att ha något att göra när han kom hem från kontoret på kvällarna hade han under tiden arbetat på en doktorsavhandling i teoretisk fysik — närmare bestämt om relativitetsteorin — som han också framgångsrikt disputerade på. Det var under en period då han kände sig degouterad av politiken inte minst sådan han mötte den i folkpartiet och helst ville dra sig inom sitt elfenbentorn. Men det dröjde inte länge förrän han insåg ohållbarheten i denna inställning och kastade sig in i politiken på nytt, denna gång som övertygad, men odoktrinär och fördomsfri högerman. Han arbetade till en början mest på det lokala planet, men gjorde sig mer och mer känd genom diverse debattinlägg i pressen och anlätades småningom också för mera centrala uppgifter. Han insåg tidigt vikten av borgerligt samarbete, framför allt mellan huvudpartierna högern och folkpartiet och har länge propagerat för denna tanke. Det har f. ö. sipprat ut att han var den, som för några år sedan vid sidan av Gunnar Heckscher förde högerns talan vid de tyvärr resultatlösa överläggningarna med folkpartisterna Sven Wedén och Gunnar Ericsson i Åtvidaberg om närmare samverkan mellan högern och folkpartiet. Nyligen utsågs han till ordförande

i styrelsen för högers partitidning Medborgaren, som under hans egid förvandlats till ett massorgan på över 126 000 ex. och det är en olycklig slump, som väl snarast möjligt kommer att rättas till, att han ännu inte kommit att representera högern på sörmlandsbänken i andra kammaren.

Hans Rudberg är en frejdig, stundom från debattör som i högsta grad har courage de ses opinions och inte tvekar att kasta sig i striden för det han anser rätt och riktigt. Som företagsledare är han dugande, framgångsrik och omtyckt av sina anställda, vilka han sätter en ära i att informera om företagets angelägenheter. Personligen är han med sin lustiga blandning av traditionalism och bo-

hemeri snarast något tillbakadragen och tycker bäst om att vistas i skötet av sin blomstrande familj i sin vackra disponentbostad från 1700-talet vars övervåning han låtit inreda till ett enda jättestort bibliotek — när han inte omsorgsfullt sköter sin kondition med skidåkning eller segling. Vad framtiden mest politiskt sett kan bära i sitt sköte för hans del vet man inte, men så mycket kan man nog våga säga att om oppositionen i detta land överhuvudtaget har någon framtid kommer Hans Rudberg med största sannolikhet att vara med om att forma den. Han har redan gjort en bra början.

G. U.

BETALD ANNONSPLATS